
G POZAJMICA U PUTUJUĆOJ BIBLIOTECI

Programski segment COBISS2/Pozajmica podržava izvođenje automatiziranih postupaka pozajmice i u putujućoj biblioteci. Većina postupaka ista je kao u stacioniranim bibliotekama, a u ovom dodatku opisani su svi postupci koji se izvode samo u putujućoj biblioteci.

Bibliobus u kojem se izvode automatizirane aktivnosti pozajmice mora biti opremljen s odgovarajućom računarskom i komunikacijskom opremom. Računarska oprema mora omogućavati upotrebu programske opreme COBISS, a komunikacijska oprema vezu bibliobusa s matičnom bibliotekom i drugim bibliotekama u sistemu COBISS. Na računar u bibliobusu je pored lokalne baze podataka putujuće biblioteke također i kopija lokalne baze podataka matične biblioteke. Time je omogućen pregled nad cijelim fondom biblioteke, jedinstvena evidencija članova i pregled nad transakcijama. Za vrijeme stajanja bibliobusa na pojedinom stajalištu online se ažuriraju samo podaci lokalne baze putujuće biblioteke, dok se podaci o pozajmici i stanju fonda u matičnoj biblioteci ne mijenjaju (offline). Na kraju radnog dana se računar u bibliobusu poveže s računarom matične biblioteke, a zatim se usklade podaci u obje baze.

Od novembra 2012. na raspolaganju je i tzv. bibliobus on-line. Tu mogućnost mogu koristiti biblioteke na geografskom području na kojem vozi bibliobus i na kojem kvalitet i jačina signala omogućuju efikasan rad u programskoj opremi COBISS. Rad u bibliobusu ne razlikuje se od rada u programskoj opremi COBISS2/Pozajmica u matičnoj biblioteci. Treba samo uvažavati specifične uslove rada, npr. izbor stanica, postavku građe u bibliobusu, posebne vremenske parametre pozajmice itd. Specifični uslovi rada detaljno su opisani u pogl. *G.4 Bibliobus online*.

Prije početka rada bibliobusa na pojedinom stajalištu potrebno je računarski evidentirati lokaciju stajališta. Sve transakcije koje se budu izvodile na tom stajalištu bit će zabilježene za označenu lokaciju.

Zbog ograničenog prostora, u bibliobusu je samo dio građe putujuće biblioteke, a ostala građa u skladištu putujuće biblioteke ili u drugim jedinicima biblioteke. U bazi podataka o građi putujuće biblioteke neophodna je podjela na građu koja je dostupna u bibliobusu i na ostalu građu, pa je zato potrebno stalno evidentirati cio protok građe u bibliobus i iz njega.

G.1 PRIPREMA ZA POZAJMICU ZA VRIJEME STAJANJA BIBLIOBUSA

Stajanje

Za vrijeme prijevoza računar u bibliobusu je isključen. Nakon dolaska na stajalište stoga je potrebno pripremiti računar za rad. Najprije je potrebno obezbijediti neometano napajanje računarskog sistema i svih njegovih komponenti. Ako stajalište nije opremljeno s kablom za neometano napajanje, moramo upotrijebiti alternativne izvore: agregat ili akumulator. Nakon uključjenja računara potrebno je sačekati da se postavi operacijski sistem (boot).

Pošto je sistem pripremljen, izpiše se ime biblioteke, ime čvorišta (node name) i riječ Username:, iza koje upišemo korisničku šifru *COBISSBUS* kojom se prijavimo na sistem COBISS. Postupak unosa korisničkog imena i lozinke isti je kao u matičnoj biblioteci (v. poglavlje *1.1 Priključivanje na sistem*). Nakon uspješne prijave otvori se slika osnovnog menija sistema COBISS u bibliobusu, gdje možemo birati slijedeće aktivnosti: prijelaz u segment COBISS2/Pozajmica ili COBISS2/Ispisi, uvid u katalog (OPAC), osiguravanje podataka (backup), test komunikacije, usklađivanje podataka s matičnom bibliotekom i zaustavljanje sistema (shutdown).

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem in servisi COBISS

© IZUM, 1994

BUS

1. Izposoja
2. Ispisi

3. OPAC
4. Varovanje podatkov
5. Test komunikacije
6. Uskladitev podatkov

9. Izhod

Izbira: _

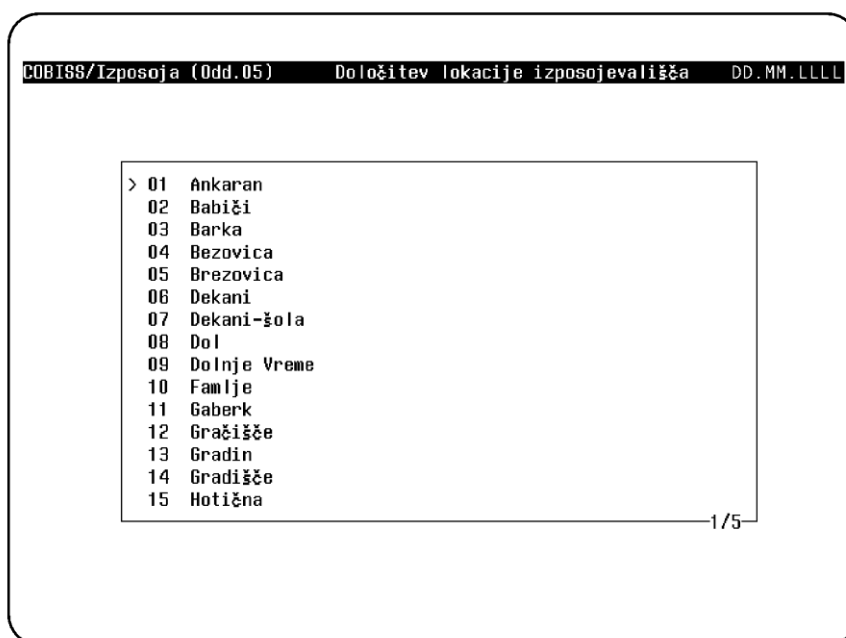
Slik G.1 - 1: Osnovni meni za izvođenje aktivnosti u bibliobusu

Prijelaz u okolinu COBISS2/Pozajmica

U osnovnom meniju sistema COBISS.XX u bibliobusu segment COBISS2/Pozajmica izaberemo tako da iza riječi Izbor: upišemo broj 1.

Program nas najprije uputi na kontrolu sistemskog vremena. U retku za poruke ispiše se sistemsko vrijeme (npr. 1-MAR-2005 16:30:36.10), a u komandnom retku pitanje Da li je sistemsko vrijeme pravilno postavljeno (D/N)? . Ako je sistemsko vrijeme pravilno, za nastavak rada pritisnemo tipku **D**, a ako je nepravilno, za izlaz iz sistema COBISS.XX pritisnemo tipku **N** i obavijestimo sistemskog operatera koji mora (sa šifre SYSBUS) postaviti pravilno vrijeme.

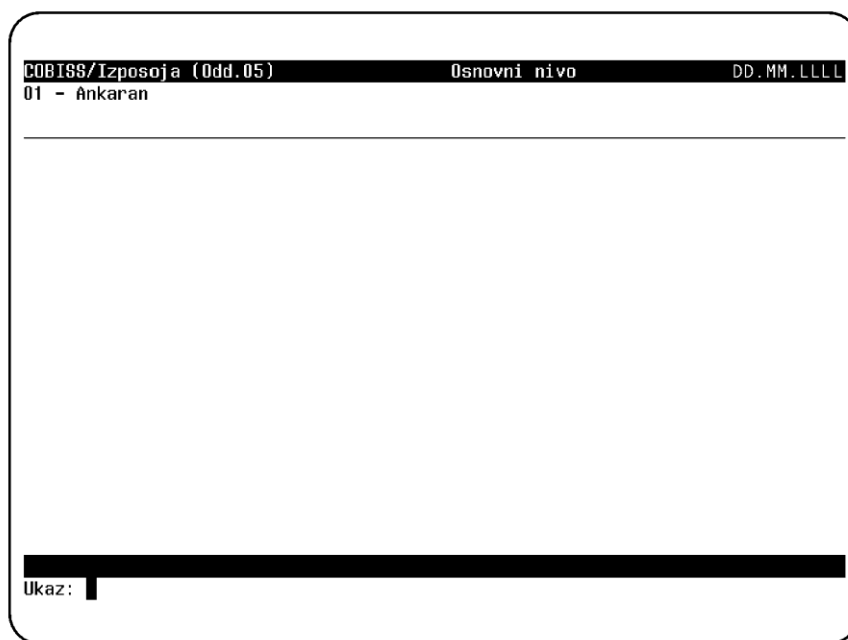
Nakon potvrde pravilnosti sistemskog vremena, na ekranu se pojavi prozor sa spiskom svih stajališta. Tipkama za pomicanje označimo odgovarajuće stajalište (izabrani redak ispiše se inverzno), a izbor potvrdimo tipkom **Return**.

Slika G.1 - 2: Označavanje lokacije stajališta

Traženje lokacije tipkom za pomicanje u slučaju velikog broja stajališta može dugo trajati, pa zato možemo pojedinu lokaciju potražiti također i po imenu. Umjesto tipkama za pomicanje, lokaciju potražimo pritiskom na tipke **PF1** **PF3** i unosom teksta. Nakon potvrde tipkom **Return** inverzno se ispiše redak s lokacijom koji sadrži izabrani tekst. Izbor potvrdimo tipkom **Return** ili pritiskom na tipku **PF3** potražimo eventualnu novu lokaciju koja sadrži izabrani tekst.

Nakon izbora ispiše se osnovni meni. Cijelo vrijeme je na lijevom rubu drugog retka vidljiva informacija o izabranoj lokaciji stajališta. Sve aktivnosti koje budu evidentirane za vrijeme rada sistema bit će označene s izabranom lokacijom, što će biti vidljivo naročito kod statistika.

Slika G.1 - 3: Osnovni nivo nakon izbora lokacije stajališta

Osiguravanje podataka (backup)

Mašinska oprema na bibliobusu mnogo je izloženija štetnim utjecajima okoline od iste opreme u uslovima mirovanja. Najizloženiji su memorijski mediji (tvrdi diskovi), na kojima je programska oprema i lokalne baze podataka. Da bi spriječili kvar diskova za vrijeme rada na terenu i time gubljenje podataka, osiguravanje podataka treba izvoditi barem na kraju radnog dana nakon usklađivanja podataka.

Najprije provjerimo da li je kaseta stavljena u tračnu jedinicu. U osnovnom meniju iza riječi *Izbor:* upišemo broj 4. Na ekranu se ispiše tekst OSIGURAVANJE PODATAKA i u novom retku Stavite kasetu!. Nakon pritiska na bilo koju tipku najprije se inicijalizira tračna jedinica, a zatim se podaci s diska prenesu na tračnu jedinicu. Vrijeme izvođenja osiguravanja podataka ovisi o veličini diska, a u prosjeku traje 20–30 minuta. Nakon završenog prijenosa ispiše se poruka Osiguravanje je završeno. Nakon pritiska na bilo koju tipku vratimo se u osnovni meni. Kasetu spremimo na sigurno mjesto, dalje od naprava koje isijavaju (magneti, zvučnici, čitači itd.).

Test komunikacije

Prije prijenosa podataka i usklađivanja s podacima u matičnoj biblioteci preporučljivo je da provjerimo da li je uspostavljena komunikacija s računarom matične biblioteke. U glavnom meniju izaberemo mogućnost 5. Ako je komunikacija uspostavljena, ispiše se spisak svih korisnika na računaru matične biblioteke, a u suprotnom slučaju ispiše se upozorenje o greški.

Primjer:

```
1.1. NODE: SIKMB  COMMAND: SH U
1.2. ERROR OPENING ON ADDRESS SIKMB"SNTISYS
PASSWORD": : "TASK=DOSRV"
1.3. ERROR OPENING ON ADDRESS SIKMB"SNTISYS
PASSWORD": : "TASK=DOSRV"
1.4. ACP FILE CREATE FAILED
VmsSTs= 114698
```

Usklađivanje podataka

Podatke možemo usklađivati na dva načina:

- iz aplikacije COBISSBUS izborom 6. mogućnosti u glavnom meniju
- posebnom šifrom SYSBUS (za sistemske operatere)

Usklađivanje podataka detaljnije je opisano u poglavlju *G.3 Prijenos i usklađivanje podataka s lokalnom bazom podataka matične biblioteke*.

Izlaz i zaustavljanje sistema

Pošto smo zaključili s radom na svojoj šifri, sa sistema se možemo odjaviti na dva načina:

- izlaz zaustavljanjem računara (shutdown)
- izlaz bez zaustavljanja računara

U glavnom meniju unesemo broj 9. Na ekranu se pojavi pitanje *Zaustavljanje računara – shutdown (D/N)?*. Ako pritisnemo tipke **[D]** i **[Return]**, zaustavit će se čitav sistem. To uradimo tada kada smo zaključili s radom i namjeravamo ugasiti računar. Postupak spuštanja sistema traje 2–3 minute, na kraju se ispišu tri znaka >>>. Tek tada možemo ugasiti računar.

No, ako pritisnemo tipke **[N]** i **[Return]**, inače se odjavimo sa sistema, a računar još uvijek ostane u stanju pripravnosti. Ovaj način izaberemo tada kada nakon odjave sa sistema računar ne namjeravamo isključiti, npr. kad se želimo prijaviti na drugu korisničku šifru ili omogućiti prijavu na sistem nekom drugom.

Upozorenje:

Osoba koja se prije zaustavljanja sistema odjavi posljednja mora upotrijebiti mogućnost za zaustavljanje sistema. U proceduri za zaustavljanje sistema, naime, operacijski sistem računara provjeri i pohrani sva trenutna postavljanja koja su važna za rad računara. Zbog toga računar nikad ne smijemo ugasiti odmah nakon što prestanemo s radom, nego sistem moramo "spustiti" i računar tek nakon toga ugasiti.

G.2 EVIDENTIRANJE PROTOKA GRAĐE IZ BIBLIOTEKE U BIBLIOBUS I NAZAD

Zbog ograničenog prostora u bibliobusu je na raspolaganju samo dio građe matične biblioteke, a ostala građa nije dostupna odmah jer je u skladištu ili u drugim jedinicama biblioteke. Da bi bila stvarna dostupnost građe vidljiva svo vrijeme, potrebno je evidentirati svaki primjerak koji je iz matične biblioteke dostavljen u bibliobus. Pošto se građa vrati u matičnu biblioteku, potrebno ju je izbrisati iz evidencije. U okolini segmenta COBISS2/Pozajmica na osnovnom nivou upotrebljavaju se komande:

CHECKIN - evidentiranje građe, dostavljene iz matične biblioteke u bibliobus

CHECKOUT - brisanje iz evidencije građe za bibliobus

Upozorenje:

Dostavljenu građu moramo evidentirati na računaru bibliobusa, najbolje u stalnom stajalištu prije odlaska na teren. Sve primjerke koje dostavimo u bibliobus moramo evidentirati komandom CHECKIN. Nakon povratka s terena komandom CHECKOUT označimo svu građu koju ćemo vratiti u skladište odn. u druga odjeljenja. Istom nakon toga uskladimo podatke.

Evidentiranje građe, dostavljene iz biblioteke u bibliobus

Komandu **CHECKIN** upotrijebimo kada u bibliobus stigne građa iz skladišta ili iz drugih odjeljenja matične biblioteke. Evidentiranje primjeraka jeste preduslov za pozajmicu u bibliobusu. Veoma je važno da primjerke prispjele u bibliobus, evidentiramo prije početka pozajmice. To je najbolje uraditi na kraju dana na stalnom stajalištu (u garaži) bibliobusa kada preuzimamo građu iz matične biblioteke. Prijavimo se u okolinu pozajmice (v. poglavlje *G.1 Prijelaz u okolinu COBISS2/Pozajmica*), a kao lokaciju izaberemo stalno stajalište. Primjerke koji nisu bili evidentirani komandom **CHECKIN**, moguće je samo rezervirati (narudžba). Možemo evidentirati samo građu koja u potpolju za signaturu **996/997d** odn. u potpolju za preusmjeravanje **996/997e** ima oznaku podlokacije putujuće biblioteke ili je građa bila pozajmljena putujućoj biblioteci međuodjeljenjskom pozajmicom.

Postupak evidentiranja dostavljene građe u bibliobus:

1. U komandni redak unesemo komandu **CHECKIN** (ili skraćeno **CIN**). Ispiše se **Checkin IN/CN=**.
2. Čitačem odn. ručno unesemo broj za pozajmicu (inventarni broj odn. broj za pozajmicu). Nakon unosa izvrši se slijedeća kontrola:
 - Provjeri se lokacija primjerka. Primjerak mora biti označen sa lokacijom odjeljenja putujuće biblioteke ili mora biti međuodjeljenjski pozajmljen u odjeljenje putujuće biblioteke. U suprotnom slučaju ispiše se poruka:

- Građa s IN/CN=xxxxxxx je dio fonda iz odjeljenja <br. odjeljenja>. Komanda CHECKIN nije se izvršila - pritisnite tipku ENTER.
 - Provjeri se status primjerka. Primjerak mora biti slobodan ili naručen u bibliobusu (status O). Ako je primjerak već pozajmljen, ispiše se poruka: Građa s IN=xxxxxxx već je evidentirana kod člana <br. člana> <prezime i ime>. Komanda CHECKIN nije se izvršila - pritisnite tipku ENTER.
3. Ako je primjerak bio naručen, ispiše se poruka: Građa s IN=xxxxxxx je naručena za člana <br. člana> <prezime i ime>. Za nastavak pritisnite tipku ENTER. U tom slučaju pritiskom na tipku izbrišemo poruku i građu pohranimo na mjestu za rezerviranu građu.

Na ekranu se ispišu podaci o primjerku koji smo evidentirali.

Na isti način evidentiramo sve primjerke koji su prispjeli u bibliobus. Nakon završenog unosa pritisnemo tipku .

```
COBISS/Izposoja (Odd.05)      Označevanje lokacije bibliobus      DD.MM.LLLL
01 - Ankarani

298901164 S6=8 PP 82-312.9
TI=0 življenju, vesolju in sploh vsem
AU=Adams, Douglas PY=1989 LA=siv

Checkin IN/CN=
```

Slika G.2 - 1: Evidentiranje građe, dostavljene u bibliobus

Brisanje iz evidencije građe za bibliobus (CHECKOUT)

Komandu *CHECKOUT* koristimo kada namjeravamo vratiti građu iz bibliobusa u skladište ili druga odjeljenja matične biblioteke. Građu, koju smo na taj način brisali iz evidencije, u bibliobusu nije moguće pozajmljivati. Postupak obično izvedemo na kraju dana na stalnom stajalištu bibliobusa (npr. u garaži), kada prikupimo i pošaljemo građu u matičnu biblioteku. Prijavimo se u okolini segmenta COBISS2/Pozajmica (v. poglavlje G.1 *Prijelaz u okolinu COBISS2/Pozajmica*), a kao lokaciju izaberemo stalno stajalište.

Upozorenje:

Veoma je važno da vraćenu građu izbrišemo iz evidencije prije usklađivanja podataka s lokalnom bazom podataka na računar u matične biblioteke, što obično uradimo na kraju radnog dana (v. poglavlje G.3 Prijenos i usklađivanje podataka s lokalnom bazom podataka matične biblioteke). U suprotnom slučaju promjena neće biti vidljiva u bazi podataka o građi!

Postupak brisanja evidencije građe za bibliobus:

1. U komandnom retku osnovnog nivoa unesemo komandu **CHECKOUT**.
Pojavi se Checkout IN/CN=.
2. Čitačem odn. ručno unesemo broj za pozajmicu (inventarni broj odn. broj za pozajmicu). Nakon unosa izvrši se slijedeća kontrola:
 - Provjeri se da li je primjerak bio već evidentiran komandom **CHECKIN**. U suprotnom slučaju ispiše se poruka IN=xxxxxxx: primjerak nije bio prethodno označen (CHECKIN). Komanda **CHECKOUT** nije izvršena - pritisnite tipku ENTER.
 - Provjeri se da li je primjerak pozajmljen. U tom slučaju program ne dozvoljava brisanje lokacije tako dugo dok se primjerak ne evidentira kao slobodan. Iznimka je samo ako je primjerak evidentiran kao međudjeljenjski pozajmljen (status D).

Na ekranu se ispišu podaci o primjerku kojeg smo brisali iz evidencije.

Na isti način evidentiramo sve primjerke koje želimo izbrisati iz evidencije. Nakon izvršenog unosa pritisnemo tipku **[Esc]**.

The screenshot shows a terminal window with the following text:

```
COBISS/Izposoja (Odd.05)      Brisanje lokacije bibliobus      DD.MM.LLLL
01 - Ankaran

298901164 SG=B PP 92-312.9
TI=0 življenju, veselju in sploh vsem
AU=Adams, Douglas PY=1989 LA=siv

Checkout IN/CN=
```

Slika G.2 - 2: Brisanje građe za bibliobus iz evidencije

G.3 PRIJENOS I USKLAĐIVANJE PODATAKA S LOKALNOM BAZOM PODATAKA MATIČNE BIBLIOTEKE

Usklađivanje

Posebnost automatizacije pozajmice u putujućoj biblioteci predstavlja činjenica da je u bibliobusu računar sa svom potrebnom programskom opremom i bazom podataka za izvođenje aktivnosti pozajmice. Na drugoj strani informacijski sistem matične biblioteke ima vlastiti računar u prostoru biblioteke. Da bi informacija za korisnike biblioteke bila dostupna u cjelini, važno je da imamo na oba mjesta dostup do svih podataka: za jednu bazu podaci su dostupni neposredno (online), a za drugu bazu predstavljaju stanje s određenim vremenskin pomakom. U određenom vremenskom redoslijedu (obično na kraju dana) podaci se usklade.

Za vrijeme rada na računar u bibliobusa je cijela baza podataka biblioteke (o građi, članovima i pozajmici). U to vrijeme obično nisu uspostavljene komunikacijske veze s računarom matične biblioteke tako da se za vrijeme izvođenja aktivnosti pozajmice u bibliobusu ažuriraju samo podaci u lokalnoj bazi podataka putujuće biblioteke. Podaci iz lokalne baze matične biblioteke inače su dostupni u bibliobusu, ali predstavljaju snimku stanja građe i pozajmice od trenutka posljednjeg usklađivanja podataka u lokalnim bazama (obično prethodnog dana). Obrnuto vrijedi također i za matičnu biblioteku: online su dostupni samo podaci za matičnu biblioteku, dok su podaci za bibliobus snimka stanja prije odlaska bibliobusa na teren.

Upozorenje:

*Podaci iz bibliobusa usklađuju se u određenim vremenskim periodima, obično na kraju radnog dana. Nakon završenog usklađivanja podataka za određeni dan **više ne smijemo izvoditi nijednu aktivnost pozajmice**. U suprotnom se slučaju transakcije, izvršene nakon usklađivanja, ne pohrane. Ukoliko na kraju dana nismo imali mogućnost usklađivanja podataka, to možemo uraditi slijedeći dan prije odlaska bibliobusa na teren, ali **moramo biti pažljivi da prilikom pripreme za postupak navedemo datum prethodnog dana, a ne tekući datum**.*

U ovom poglavlju opisani su svi postupci za usklađivanje podataka u lokalnim bazama podataka putujuće i matične biblioteke. Podaci se usklađuju trokoračno:

1. prijava na šifru COBISSBUS odn. SYSBUS i uspostavljanje komunikacije
2. pokretanje procedure za usklađivanje i unos odgovarajućih podataka
3. kontrola izvršene procedure i ispravljanje greški

Kontrolu izvršenja i ispravljanja greški može obavljati administrator baze podataka u bibliobusu, kojem je u tu svrhu dodijeljena odgovarajuća šifra s potrebnim ovlaštenjima, tj. šifra SYSBUS.

Prijava na šifru i uspostavljanje komunikacije

Stalno stajalište bibliobusa (npr. garaža) opremljeno je kablovima za neprekidno napajanje i komunikacijskom opremom (modem s iznajmljenom linijom) koja omogućava online vezu s računarom matične biblioteke. Po dolasku bibliobusa na stalno stajalište potrebno je najprije priključiti kablove za napajanje i za komunikaciju. Uključimo modem i računar te pričekamo da se postavi operacijski sistem (boot). Zatim se prijavimo na šifru *COBISSBUS* (v. poglavlje *G.1 Priprema za pozajmicu za vrijeme stajanja bibliobusa*).

Pravilnost uspostavljene komunikacije provjerimo tako da iza riječi *Izbor:* upišemo broj 5. Ukoliko je komunikacija pravilno uspostavljena, o tome se ispiše poruka.

Primjer:

```
Node: SIKMB   Command: SH U
OpenVMS User Processes at 11-SEP-2001 12:40:09.80
Total number of users = 7,  number of processes  =
53
Username  Interactive  Subprocess  Batch
BARBARA   1
COBISS    16
...
(Spisak svih korisnika koji su trenutno prijavljeni na računar matične
biblioteke.)
```

Ukoliko komunikacija nije uspostavljena, također se ispiše poruka.

Primjer:

```
Node: SIKMB   Command: SH U
Error opening on address SIKMB"SNTISYS
password"::"task=DOSrv"
Error opening on address SIKMB"SNTISYS
password"::"task=DOSrv"
ACP file create failed
VmsSTs= 114698
```

U tom slučaju potrebno je još jednom provjeriti modemsku vezu i kablove za komunikaciju.

Usklađivanje podataka

Nakon uspješnog povezivanja otpočnemo proceduru za usklađivanje podataka u bazama na oba računara. Najprije se iz bibliobusa u matičnu biblioteku prenesu transakcije za sve aktivnosti u bibliobusu u određenom periodu. Prenesene aktivnosti se na računaru matične biblioteke usklade sa stanjem lokalne baze podataka matične biblioteke. Nakon završenog usklađivanja, s računara matične biblioteke na računar bibliobusa prenese se usklađena baza podatka u cijelosti.

Upozorenje:

Prije nego što otpočnemo s procedurom za usklađivanje, moramo biti sigurni da se taj dan, kako u bibliobusu tako i u matičnoj biblioteci, više neće izvoditi aktivnosti koje bi mogle utjecati na stanje podataka (katalogizacija, pozajmica). Samo na taj način možemo obezbijediti da će usklađene baze podataka na obje strane prikazivati stanje podataka u zaključenom periodu (od datuma posljednjeg usklađivanja podataka do tekućeg datuma), a što će biti polazište za slijedeći dan.

Proceduru za usklađivanje počnemo iz komandnog retka na dva načina:

- ako smo prijavljeni na COBISSBUS u osnovnom meniju, iza Izbor : upišemo broj 6
- ako smo prijavljeni na sistemsku šifru SYSBUS, unesemo komandu \$usklađivanje

U proceduru su uključene različite aktivnosti koje su podijeljene na nekoliko faza (ukupno 25). Informacije o izvođenju pojedinih faza se radi kontrole odmah ispisuju na ekranu. Neke faze zahtijevaju unos podataka, što je detaljnije opisano u nastavku.

Aktivnosti možemo podijeliti u slijedeće grupe:

- unos datuma i kontrola prethodnog usklađivanja (faze 1 i 2)
- priprema transakcijske datoteke u bibliobusu za određeni period i prijenos na računar matične biblioteke (faze 3 i 4)
- priprema okoline na računaru matične biblioteke i usklađivanje podataka u bazi podataka matične biblioteke (faze 5 do 8)
- odluka da li će se usklađene baze podataka prenijeti na računar bibliobusa (faza 9)
- priprema i prijenos baze podataka o građi na računar bibliobusa (faze 10 do 16)
- priprema i prijenos baze podataka o članovima i pozajmici na računar bibliobusa (faze 17 do 23)
- prijenos transakcijske datoteke za opomene (faza 24)
- zaključna faza (faza 25)

U nastavku je prikazano izvođenje procedure za usklađivanje po pojedinim fazama.

*** Faza 1: kontrola pravilnosti sistemskog datuma

Usklađivanje treba da se izvede do uključno: 11.09.2001. <---
uvijek se ispiše tekući datum

Da li je datum pravilan (D/N)?

Upozorenje:

*Ukoliko se podaci usklađuju prije odlaska bibliobusa na teren, **potrebno je navesti datum prethodnog dana!***

U **1. fazi** program provjeri sistemski datum računara i ispiše tekući datum. Važno je da provjerimo tačnost tog datuma. Ukoliko pripremamo usklađivanje baza podataka za kraj dana, mora biti upisan **tekući datum!** Pravilnost datuma potvrdimo pritiskom na tipke **[D]** i **[Return]**. Ako program pokazuje pogrešan datum, potrebno je provjeriti da li je sistemski sat bio postavljen na pogrešan datum i da li su također i transakcije u pozajmici bile evidentirane na pogrešan datum. U tom slučaju potrebno je pozvati bibliotečko informacijski servis.

U iznimnim slučajevima možemo baze podataka uskladiti i slijedeći dan prije odlaska bibliobusa na teren, no u tom slučaju moramo kao datum usklađivanja označiti datum prethodnog dana. To uradimo tako da na pitanje Da li je datum pravilan (D/N)? pritisnemo tipke **[N]** i **[Return]**. Ispiše se uputstvo Unesite pravilan datum u formatu GGGGMMDD:. Novi datum unesemo u tačno određenom formatu s oznakom godine, mjeseca i dana (dan i mjesec unesemo kao dvocifren broj s vodećim nulama, npr. 20010911 za 11. septembar 2001.). Popravljeni datum ispiše na ekranu, a pravilnost datuma ponovno potvrdimo tipkama **[D]** i **[Return]**.

Upozorenje:

Ako na početku dana podatke usklađujemo za unazad, tekući datum ne unosimo, time bi se, naime, onemogućio prijenos i usklađivanje transakcija koje ćemo izvoditi tekućeg dana. Sve transakcije, izvršene u bibliobusu, bile bi izgubljene!

Nakon potvrde tačnosti datuma za usklađivanje otpočne **2. faza**. Ispisu se datumi posljednjeg izvođenja procedure, uspješna usklađivanja baza podataka u matičnoj biblioteci i datum posljednjeg izvođenja prijenaosa usklađenih baza podataka o građi i članovima u bibliobus.

*** Faza 2: kontrola dosadašnjih aktivnosti

Posljednji put je bila procedura izvedena 10.09.2001.
i uspješno zaključena.

Posljednji put je bila baza na SIKMB uspješno
usklađena 10.09.2001.

Posljednji put je bila u bibliobus prenesena baza
građe 10.09.2001.

Posljednji put je bila u bibliobus prenesena baza članova i pozajmice 10.09.2001.

Usklađivanje za period 11.09.2001 - 11.09.2001.

Da li da izvršim usklađivanje za taj period (D/N)?

Provjerimo pravilnost (u tom slučaju izvršili bi usklađivanje 11. septembra 2001. uveče) i usklađivanje za taj dan potvrdimo s pritiskom na tipke **[D]** i

Return.

Iza te faze slijede faze od **3** do **8**, u kojima se transakcijske datoteke prenesu na računar matične biblioteke, gdje se zatim pripreme sigurnosne kopije i otpočne izvođenje usklađivanja podataka u bazi podataka matične biblioteke.

*** Faza 3: priprema transakcijskih datoteka za period: 11.09.2001 - 11.09.2001.

OK

Preneseno 923 transakcije aktivnosti pozajmice

Preneseno 262 transakcije evidentiranih i podmirenih potraživanja

*** Faza 4: kopiranje transakcijskih datoteka

%COPY-S-COPIED,

\$OPAC:[OPACDIR.CONVR]TRAN20010911.LOG;1 copied to
SIKMB"sntisys password"::\$OPAC:[OPACDIR.CONVR]
TRAN20010911.LOG;1 (1850 blocks)

***Faza 5: stopiranje procesa na računaru SIKMB

Node: SIKMB Command: @DBC:STOP_LOAN_SIKMB

AcpStop V1.0

(c) 1994, IZUM

*** Faza 6: kopiranje baza u sigurnosne kopije

Node: SIKMB Command: COPY/LOG L_SIKMB:LOAN.DAT
L_SIKMB:LOAN.20010911_TMP

%COPY-S-COPIED, \$OPAC:[LSIKMB]LOAN.DAT;1 copied to
\$OPAC:[LSIKMB]LOAN.20010911_TMP;1 (4122 blocks)

Node: SIKMB Command: COPY/LOG L_SIKMB:LIDX.DAT
L_SIKMB:LIDX.20010911_TMP

%COPY-S-COPIED, \$OPAC:[LSIKMB]LIDX.DAT;1 copied to
\$OPAC:[LSIKMB]LIDX.20010911_TMP;1 (7254 blocks)

Node: SIKMB Command: COPY/LOG L_SIKMB:CIDX.DAT
L_SIKMB:CIDX.20010911_TMP

...

***** Faza 7: pokretanje programa za usklađivanje datoteka

Node: IZUMA Command: @DBC:BUSUPD SIKMB 17 20010911?

*** Faza 8: kontrola izvođenja usklađivanja baza na SIKMB

Ukoliko je prijenos i usklađivanje baza podataka na računar matične biblioteke bilo uspješno, o tome se ispiše poruka. Istovremeno se izbrišu sve radne datoteke koje su nastale za vrijeme procedure za usklađivanje.

Sve baze na računaru SIKMB su usklađene !

Brišem radne datoteke ...

U tom trenutku su baze podataka na računaru matične biblioteke usklađene, što znači da sadrže također i sve informacije o aktivnostima koje su bile izvedene u bibliobusu. No, potrebno je uskladiti također i podatke u bibliobusu s podacima u matičnoj biblioteci. To obezbijedimo prijenosom datoteka za čitavu bazu podataka iz matične biblioteke u bibliobus. Prijenos obuhvaća slijedeće datoteke:

- BIBL.DAT baza podataka o građi
- BIDX.DAT osnovni indeksi za bazu podataka o građi
- AIDX.DAT dodatni indeksi za bazu podataka o građi
- LOAN.DAT baza podataka o članovima
- LIDX.DAT indeksi za bazu podataka o članovima
- CIDX.DAT baza podataka o pozajmljenoj građi
- MACC.DAT baza podataka o evidentiranim potraživanjima od članova

Budući da su datoteke s bazama podataka razmjerno velike, taj je prijenos u proceduri vremenski najzahtjevniji i traje približno 10- do 20-puta dulje od aktivnosti u fazama od 1 do 8. Zbog toga je u **9. fazi** na raspolaganju izbor:

- izvršimo **potpun prijenos**: na računar bibliobusa prenijet će se sve gore navedene datoteke; ova mogućnost zahtijeva najviše vremena;
- izvršimo **djelimični prijenos**: na računar bibliobusa prenijet će se samo baze podataka u vezi s pozajmicom (baza podataka o članovima, pozajmljenoj građi i potraživanjima), baza podataka o građi se ne prenese; ova mogućnost zahtijeva približno 3-puta manje vremena od potpunog prijenosa, ali baza podataka o građi u bibliobusu ne obuhvaća novu katalogizirane primjerke u matičnoj biblioteci;
- na bibliobus **ne prenesemo nijednu bazu**: procedura za usklađivanje zaključi se trenutačno, a u bibliobusu stanje u pogledu aktivnosti matičnoj biblioteci ostane nepromijenjeno.

*** Faza 9: izbor da li će se baze prenijeti na bibliobus

U drugom dijelu procedure za usklađivanje potrebno je prenijeti usklađene baze podataka na računar bibliobusa. Ovaj dio postupka je najduži. Pošto prijenos baza nije obavezan, podaci u bibliobusu nisu ažurirani s podacima iz matične biblioteke, ukoliko taj dio postupka nije urađen.

Da li da izvršim prijenos baza s računara matične biblioteke u bibliobus (D/N)?

Ako prijenos ne namjeravamo izvršiti, pritisnemo tipke ☐ i . Procedura će se zaključiti, a baze podataka na računaru bibliobusa se ne promijene.

Ako smo izabrali prijenos ☐ i , ispiše se dodatni tekst:

Možete izabrati potpuni prijenos (sve baze) ili djelimični prijenos (samo baze s podacima o pozajmici). Potpuni prijenos baza traje približno 3x duže.

Da li da izvršim prijenos (D/N)?

Ukoliko smo izabrali potpuni prijenos (tipke ☐ i), najprije se prenesu baze podataka BIBL.DAT, AIDX.DAT i BIDX.DAT (faze od 10 do 16). Ukoliko izaberemo djelimični prijenos (tipke ☐ i), izvođenje se nastavlja u fazi 17.

*** Faza 10: stopiranje procesa koji zaključa bazu BIBL

AcpStop V1.0 (c) 1994, IZUM

*** Faza 11: kopiranje baze BIBL

Node: SIKMB Command:

BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/NEW/LOG L_SIKMB:BIBL.DAT
L_SIKMB:BIBL.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created \$OPAC:[LSIKMB]
BIBL.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:BIBL.20010911_CPY
L_BUS:BIBL.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB " SNTISYS
password":\$OPAC:[LSIKMB] BIBL.20010911_CPY;1 copied
to \$OPAC :[LBUS]BIBL.20010911_CPY;1 (190890 blocks)

Node: SIKMB Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;

*** Faza 12: kopiranje baze AIDX

```
Node: SIKMB    Command: BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/LOG
L_SIKMB:AIDX.DAT L_SIKMB:AIDX.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created
$OPAC:[LSIKMB]AIDX.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:AIDX.20010911_CPY
L_BUS:AIDX.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":$OPAC:[LSIKMB] AIDX.20010911_CPY;1 copied
to $OPAC:[LBUS]AIDX.20010911 _CPY;1 (260001 blocks)

Node: SIKMB    Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;
```

*** Faza 13: kopiranje baze BIDX

```
Node: SIKMB    Command: BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/LOG
L_SIKMB:BIDX.DAT L_SIKMB:BIDX.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created
$OPAC:[LSIKMB]BIDX.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:BIDX.20010911_CPY
L_BUS:BIDX.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":$OPAC:[LSIKMB] BIDX.20010911_CPY;1 copied
to $OPAC:[LBUS]BIDX.20010911 _CPY;1 (53379 blocks)

Node: SIKMB    Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;
```

*** Faza 14: preimenovanje postojećih baza u bibliobusu

```
rename L_BUS:BIBL.DAT L_BUS:BIBL.20010911_OLD
rename L_BUS:AIDX.DAT L_BUS:AIDX.20010911_OLD
rename L_BUS:BIDX.DAT L_BUS:BIDX.20010911_OLD
```

*** Faza 15: preimenovanje kopiranih datoteka u prave

```
rename L_BUS:BIBL.20010911_CPY L_BUS:BIBL.DAT
rename L_BUS:AIDX.20010911_CPY L_BUS:AIDX.DAT
rename L_BUS:BIDX.20010911_CPY L_BUS:BIDX.DAT
```

*** Faza 16: startanje procesa koji zaključa bazu BIBL

```
%RUN-S-PROC_ID, identification of created process is
00001886
```

*** Faza 17: stopiranje procesa koji zaključa bazu
LOAN

AcpStop V1 (c) 1994, IZUM

*** Faza 18: kopiranje baze LOAN

Node: SIKMB Command: BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/LOG
L_SIKMB:LOAN.DAT L_SIKMB:LOAN.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created \$OPAC:[LSIKMB]LOAN.
20010911_CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:LOAN.20010911_CPY
L_BUS:LOAN.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":\$OPAC:[LSIKMB] LOAN.20010911_CPY;1 copied
to \$OPAC:[LBUS]LOAN. 20010911_CPY;1 (42831 blocks)

Node: SIKMB Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;

*** Faza 19: kopiranje baze LIDX

Node: SIKMB Command: BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/LOG
L_SIKMB:LIDX.DAT L_SIKMB:LIDX.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created
\$OPAC:[LSIKMB]LIDX.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:LIDX.20010911_CPY
L_BUS:LIDX.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":\$OPAC:[LSIKMB] LIDX.20010911_CPY;1 copied
to \$OPAC:[LBUS]LIDX.20010911_CPY;1 (52092 blocks)

Node: SIKMB Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;

*** Faza 20: kopiranje baze CIDX

Node: SIKMB Command:
BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/NEW/LOG L_SIKMB:CIDX.DAT
L_SIKMB:CIDX.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created
\$OPAC:[LSIKMB]CIDX.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:CIDX.20010911_CPY
L_BUS:CIDX.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":\$OPAC:[LSIKMB]CIDX. 20010911_CPY;1 copied
to \$OPAC:[LBUS]CIDX.20010911_CPY;1 (87039 blocks)

Node: SIKMB Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;

*** Faza 21: kopiranje baze MACC

```
Node: SIKMB    Command: BACKUP/IGNORE=INTERLOCK/LOG
L_SIKMB:MACC.DAT L_SIKMB:MACC.20010911_CPY

%BACKUP-S-CREATED, created
$OPAC:[LSIKMB]MACC.20010911 _CPY;1

copy/log SIKMB"SNTISYS
password":L_SIKMB:MACC.20010911_CPY
L_BUS:MACC.20010911_CPY

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS
password":$OPAC:[LSIKMB] MACC.20010911_CPY;1 copied
to $OPAC:[LBUS]MACC.20010911 _CPY;1 (1773 blocks)

Node: SIKMB    Command: DELETE L_SIKMB:*.20010911_CPY;
```

*** Faza 22: preimenovanje postojećih baza u bibliobusu

```
rename L_BUS:LOAN.DAT L_BUS:LOAN.20010911_OLD
rename L_BUS:LIDX.DAT L_BUS:LIDX.20010911_OLD
rename L_BUS:CIDX.DAT L_BUS:CIDX.20010911_OLD
rename L_BUS:MACC.DAT L_BUS:MACC.20010911_OLD
```

*** Faza 23: preimenovanje kopiranih datoteka u prave

```
rename L_BUS:LOAN.20010911_CPY L_BUS:LOAN.DAT
rename L_BUS:LIDX.20010911_CPY L_BUS:LIDX.DAT
rename L_BUS:CIDX.20010911_CPY L_BUS:CIDX.DAT
rename L_BUS:MACC.20010911_CPY L_BUS:MACC.DAT
```

*** Faza 24: prijenos transakcijskih datoteka za opomene

```
copy/log SIKMB"SNTISYS
password":Bus$arh:OVRD200109*D17.DAT cir$arh

%COPY-S-COPIED, SIKMB"SNTISYS password":$OPAC:
[OPACSIKMB.CIRARH]OVRD20010911D17.DAT;1

copied to $OPAC:[OPACBUS.CIRARH]OVRD20010911D17.DAT;1
```

Ukoliko je prijenos bio uspješno zaključen, izvrši se još i zaključna faza u kojoj se izbrišu radne datoteke koje je procedura za vrijeme svoga izvođenja sama kreirala. Otpočetno također i procesi koji zaključaju pojedine baze podataka radi sprečavanja vanjskog dostupa.

*** Zaključna faza: brisanje radnih datoteka i
startanje procesa

USKLAĐIVANJE BAZA U BIBLIOBUSU I MATIČNOJ BIBLIOTECI
USPJEŠNO JE ZAKLJUČENO!

Kontrola usklađivanja i otklanjanje greški

Procedura za usklađivanje izvodi se interaktivno, a informacije o izvođenju pojedinih faza se trenutačno ispisuju na ekranu. Osim toga, zapisuju se također i u posebnu kontrolnu datoteku **USKLAĐIVANJE.LOG** na imeniku **\$opac:[opacdir.convr]**. Dostup do te datoteke moguć je samo sa sistemskom šifrom **SYSBUS**.

Ako je za vrijeme izvođenja u pojedinoj fazi došlo do greške, procedura za usklađivanje se prekine, ispiše se upozorenje o greški, a zatim se otpočne izvoditi sigurnosni dio procedure koji uspostavlja početno stanje prije izvođenja procedure odn. konsistentnost podataka. To ovisi o tome u kojem je dijelu procedure za usklađivanje došlo do greške:

- unos datuma i kontrola (faze 1 i 2):
Ako izvođenje prekinemo prije potvrde datuma, procedura se prekine bez bilo kakve aktivnosti. Proceduru za usklađivanje možemo ponovno započeti.
- prilikom pripreme odn. kopiranja transakcija (faze 3 do 6):
U slučaju greške prilikom izvođenja u jednoj od tih faza procedura se prekine i ispiše upozorenje.

IZVOĐENJE JE PREKINUTO U FAZI <br. faze>!!!!

U toku je postupak za vraćanje u prvobitno
stanje ...

Ovisno od toga, gdje se je procedura prekinula, u sigurnosnom načinu izvrši se prijelaz u prvobitno stanje:

- faza 3: izbriše se transakcijska datoteka za dani period;
- faza 4 i 5: izbriše se kopirana transakcijska datoteka na računaru matične biblioteke;
- faza 6: ponovno započnu procesi koji zaključaju bazu podataka o članovima na računaru matične biblioteke i omoguće indeksiranje prilikom upisa i ažuriranja podataka o članovima; izbrišu se također i već pripremljene sigurnosne kopije.

Nakon završenog izvođenja sigurnosnog dijela procedure, uspostavi se prvobitno stanje prije početka procedure za usklađivanje bez ikakvih promjena. Cio postupak usklađivanja možemo ponoviti, a prije toga konstatiramo uzrok greške (npr. ne postoji veza s matičnom bibliotekom) te ga odstranimo.

- prilikom usklađivanja podataka u matičnoj biblioteci (faze 7 i 8):

Prije početka usklađivanja, u 6. fazi se sve baze podataka, koje ćemo usklađivati, kopiraju u posebnu sigurnosnu datoteku. Ukoliko se prilikom usklađivanja pojavi greška, izvođenje se prekine i ispiše upozorenje.

```
*****
IZVOĐENJE JE PREKINUTO U FAZI 7 !!!!
Teče postupak za vraćanje u prvobitno stanje
...
```

Privremene baze podataka, koje su bile pohranjene u sigurnosnim datotekama, kopiraju se nazad u prvobitne datoteke. Tako stanje u bazama podataka matične biblioteke ostane nepromijenjeno. Izbrišu se također i sve druge radne datoteke i prenesene transakcije, a podaci u bibliobusu i u matičnoj biblioteci ostanu nepromijenjeni. Proceduru za usklađivanje možemo ponovno otpočeti.

- prilikom izbora načina prijenosa usklađenih baza iz matične biblioteke u bibliobus (faza 9):
Ako izaberemo mogućnost da baze podataka nećemo prenositi, procedura se zaključi, a podaci u bibliobusu ostanu nepromijenjeni. Isto se desi ako tipkama **Ctrl**/**Z** ili tipkom **Esc** prekinemo mogućnost izbora. Ako ponovno otpočnemo proceduru za usklađivanje, izvodit će se od 9. faze dalje.
- prilikom prijenosa baza podataka o građi (faze 10 do 23):
Prije početka prijenosa pojedine baze podataka, postojeća datoteka se prenese u radnu datoteku za kopiranje (<ime_datoteke>.<datum>_CPY). Nakon uspješnog kopiranja svih radnih datoteka, na računaru bibliobusa se te datoteke preimenuju u datoteke <ime_datoteke.DAT>, a stare datoteke izbrišu; u slučaju greške kopiranje se prekine i ispiše upozorenje.

```
*****
IZVOĐENJE JE PREKINUTO U FAZI <br. faze> !!!!
<opis greške>
Sve baze u bibliobusu ostale su nepromijenjene!
Na obje strane izbrišu se sve radne datoteke, tako da stanje ostane nepromijenjeno. Ako je program za vrijeme prijenosa bio nasilno prekinut (isklop itd.), stanje isto tako ostane nepromijenjeno, a sve do trenutka prekida postojeće radne datoteke potrebno je ručno izbrisati.
```

Spisak grešaka prilikom usklađivanja u fazi 7

U 7. fazi se na računaru matične biblioteke usklađuju podaci u bazama podataka matične biblioteke s podacima koji su bili preneseni iz bibliobusa. Ako dođe do greške koja bi mogla prouzročiti nekonsistentnost baze podataka (npr. prekid veze), usklađivanje se prekine i izvrši prijelaz u prvobitno stanje. Za

vrijeme izvođenja može doći do greški, koje su posljedica pogrešnog postupka usklađivanja (procedura za usklađivanje za isti period bila je već izvedena). Tako može npr. doći do pokušaja evidentiranja pozajmice primjerka nekom članu koji taj primjerak ima već evidentiran kao pozajmljen.

U nastavku su opisana sva moguća obavještenja za vrijeme izvođenja 7. faze:

- Član <br. člana> bio je već ažuriran u biblioteci. Podaci iz bibliobusa nisu preneseni!

Poruka se ispiše u rijetkim slučajevima kada su u istom periodu bili promijenjeni podaci o članu u jednoj od jedinica matične biblioteke i u bibliobusu. Došlo je do konflikta između dva zapisa, a uvažava se onaj iz matične biblioteke. U tom slučaju potrebno je podatke o članu koje smo unijeli u bibliobus, unijeti još jednom.

- IN=xxxxxx Član=<br. člana> Akcija=<kod akcije>: nije evidentiran primjerak: <opis greške>

Poruka se ispiše kada je prilikom transakcije zaduživanja primjerka taj primjerak već evidentiran kao zadužen, zato program ne dozvoljavaovno evidentiranje. Poruka važi za slijedeće akcije:

- 11 - pozajmica van biblioteke
- 12 - pozajmica u čitaonici
- 14 - narudžba primjerka
- 15 - odlaganje rezerviranog primjerka na policu (status W)
- 18 - vraćanje sa zadržkom (status B)
- 19 - evidentiranje izgubljenog primjerka
- 30 - međuodjeljenjska pozajmica

- IN=xxxxxx Član=<br. člana> Akcija=13: rezervacija nije postavljena: <opis greške>

Poruka se ispiše kada je pri transakciji rezervacije primjerka taj primjerak bio već rezerviran.

- IN=xxxxxx Član=<br. člana> Akcija=16: produženje nije evidentirano: <opis greške>

Poruka se ispiše kada produženje roka pozajmice nije realizirano.

- IN=xxxxxx Član=<br. člana> Akcija=17: vraćanje nije evidentirano: <opis greške>

Poruka se ispiše kada transakcija vraćanja građe nije izvršena jer je građa već bila vraćena.

- Član=<br. člana> Cde=<kod postavke> nije evidentirano podmirenje u iznosu <iznos>

Poruka se ispiše kada bi se transakcija podmirenja potraživanja morala izvesti, ali kod člana potraživanje trenutno nije evidentirano. Do toga može doći ako je potraživanje bilo podmireno.

- Član=<br. člana> Cde=<kod postavke> brisanje potraživanja odn. otpis <iznos> nije evidentiran

Poruka se ispiše kada bi se transakcija brisanja potraživanja odn. otpis morao izvesti, ali kod člana potraživanje trenutno nije evidentirano. Do toga može doći ako je potraživanje već bilo brisano.

Postupak prilikom kvara baze podataka

Prilikom prijenosa baza podataka iz matične biblioteke u bibliobus može se desiti da se prenesena baza podataka pokvari. Grešku opazimo prilikom pohranjivanja podataka o novoupisanom članu ili prilikom pohranjivanja promijenjenih podataka o članu. Tada se, naime, ispiše upozorenje Zapis je pohranjen, ali nije dostupan – pozovite bibliotečko informacijski servis!

Prilikom prijenosa nove baze podataka iz matične biblioteke u bibliobus uvijek se sačuva posljednja verzija baze podataka iz bibliobusa. Opisan je postupak kako vratiti podatke ako je baza podataka o članovima pokvarena.

1. Napustimo okolinu pozajmice tako da se odjavimo sa šifre *COBISSBUS*. Na pitanje Zaustavljanje sistema – SHUTDOWN (D/N)? odgovorimo pritiskom na tipku **[N]** i potvrdimo tipkom **[Return]**.
2. Prijavimo se na sistemsku šifru *SYSBUS*:

```
Username: SYSBUS
Password:      ← unesemo lozinku
...
```

Nakon uspješne prijave u komandnom retku pojavi se znak *SIKxxx>*, kamo unosimo komande.

3. Najprije se preselimo u okolinu, gdje se nalaze baze podataka:

```
SIKxxx> set defl_bus
```

4. Aktualne baze podataka imaju uvijek sufiks *.DAT*, zato bazu podataka o članovima *LOAN* i o njihovim indeksima *LIDX* preimenujemo, tako da bude vidljivo da je datoteka pokvarena:

```
SIKxxx> rename LOAN.DAT LOAN.POKVAREN
SIKxxx> rename LIDX.DAT LIDX.POKVAREN
```

5. Posljednja važeća baza podataka prije prijenosa pohranjena je u datotekama *LOAN.datum_OLD* i *LIDX.datum_OLD*, gdje je naveden datum prijenosa posljednje baze. Ukoliko nismo sigurni, datoteke možemo potražiti komandom:

```
SIKxxx> ds L*.*_OLD
```

gdje se ispiše npr.

```
SIKxxx>
Directory $OPAC:[LBUS]

LIDX.20011206_OLD;1 21824/21824 05-DEC-2001 19:51:09.00
LOAN.20011206_OLD;1 25882/25882 05-DEC-2001 19:47:28.00

Total of 2 files, 47706/47706 blocks.
```

6. Ovo su, prema tome, stare datoteke koje moramo preimenovati u radne datoteke sa sufiksom .DAT:

```
SIKxxx> rename LOAN.datum_OLD LOAN.DAT
SIKxxx> rename LIDX.datum_OLD LIDX.DAT
```

7. Provjerimo da li su preimenovane datoteke prave:

```
SIKxxx> ds l*.*
SIKxxx>
Directory $OPAC:[LBUS]

LIDX.DAT;1 21824/21824 05-DEC-2001 19:51:09.00
LIDX.POKVAREN;1 21512/21512 06-DEC-2001 09:15:32.00
LOAN.DAT;1 25882/25882 05-DEC-2001 19:47:28.00
LOAN.POKVAREN;1 25331/25331 06-DEC-2001 09:13:43.00

Total of 4 files, 97549/97549 blocks.
```

8. Na kraju pokrenemo procese za indeksiranje članova:

```
SIKxxx> set def dbc
SIKxxx> @start_loan_bus
```

Sada možemo nastaviti s radom u pozajmici. Baza podataka o članovima sadrži stare podatke o članovima, koji su bili u okolini pozajmice prije usklađivanja podataka.

G.4 BIBLIOBUS ON-LINE

Rad u bibliobusu, koji funkcioniše »on-line«, ne razlikuje se od rada u programskoj opremi COBISS2/Pozajmica. Treba uvažavati samo specifičnosti kao što su izbor stanica, postavka građe u bibliobusu, posebni vremenski parametri pozajmice itd.

Postupak unosa korisničkog imena i šifre isti je kao u matičnoj biblioteci (v. poglavlje 1.1 *Priključivanje u sistem*). U odjeljenje putujuće biblioteke prijavljujemo se tako što, nakon prijave u segment COBISS2/Pozajmica, kod odjeljenja izaberemo odjeljenje putujuće biblioteke. Na ekranu se pojavljuje prozor sa spiskom svih stanica. Tipkama za pomeranje označimo odgovarajuću stanicu i izbor potvrdimo tipkom **Return**.

Evidentiranje prometa građe iz biblioteke u bibliobus i nazad

Zbog ograničenog prostora, u bibliobusu je na raspolaganju samo dio građe matične biblioteke, a ostali dio građe je u magacinu ili u drugim jedinicama biblioteke, te zato nije odmah dostupan. Da bi sve vrijeme bila vidljiva stvarna dostupnost građe, treba evidentirati svaki primjerak koji je iz magacina putujuće biblioteke dostavljen u bibliobus. Kada građu vratimo u magacin, moramo je izbrisati iz evidencije. U okolini segmenta COBISS2/Pozajmica, na osnovnom nivou se koriste komande:

- CHECKIN* - evidentiranje građe koja je dostavljeno iz magacina biblioteke u bibliobus
- CHECKOUT* - brisanje iz evidencije nakon vraćanja građe u magacin odjeljenja putujuće biblioteke

Postavljanje parametara pozajmice

Budući da se bibliobus vraća na određenu stanicu periodično (npr. jedanput u 14 dana), rokovi za pozajmicu, produženje, intervali tolerancije za opomene i penale po pravilu su duži od rokova pozajmice, produženja, intervala tolerancije za opomene i penale za matičnu biblioteku. Zbog tih specifičnosti, vremenski parametri pozajmice za odjeljenje putujuće biblioteke mogu se posebno odrediti (komanda *EDIT TIMEPAR*).

U kalendar (komanda *EDIT CALENDAR*) upišemo dane kada bibliobus neće biti na terenu, zato da rok vraćanja ne padne na taj dan.

S obzirom na specifičnosti rada, biblioteka se može odlučiti i za drugačiji cjenovnik usluga, te s tim u vezi poslati zahtjev bibliotečkom informacijskomu servisu koji će se pobrinuti za nove parametre. Biblioteka se takođe može odlučiti npr. za fiksni obračun penala (paušalni penali, nezavisno od broja dana kašnjenja).

EVIDENITRANJE POSTUPAKA U POZAJMICI KADA JE ONEMOGUĆEN »ON LINE« RAD U PROGRAMSKOJ OPREMI COBISS2/POZAJMICA

Ako kvaliteta i jačina signala ne omogućuju efikasan rad u programskoj opremi COBISS, postupke pozajmice, vraćanja i produžavanja roka pozajmice evidentiramo u aplikaciji **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu**. Prilikom prelaska na on-line način rada aplikaciju treba obavezno instalirati na računar koji koristimo u bibliobusu.

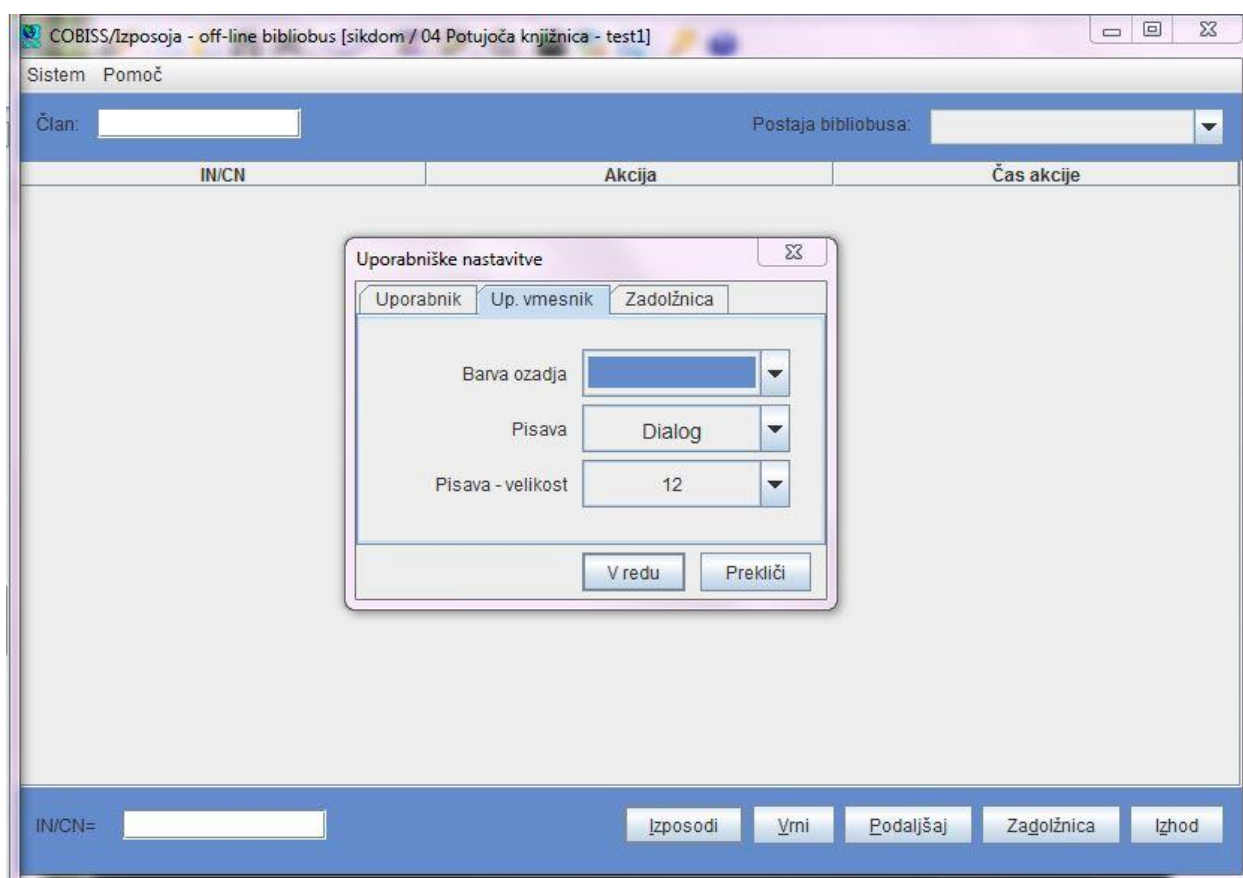
Kada na stanici utvrdimo da efikasan »on-line« rad u programskoj opremi COBISS2/Pozajmica nije izvodljiv, aktiviramo prečicu na radnoj površini i prijavimo se u aplikaciju **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu**. U prozoru **Prijava u COBISS/Pozajmica** upišemo svoje korisničko ime i šifru i kliknemo dugme **U redu**.

Korisničke postavke

U meniju izaberemo mogućnost **Sistem / Postavke**. Otvara se prozor **Korisničke postavke**. Možemo odrediti sljedeće postavke:

- **Korisnik** (postavimo ime i prezime kod korisničkog imena s kojim smo prijavljeni u aplikaciju)
- **Korisnički interfejs** (možemo izabrati boju pozadine, pismo i veličinu pisma)
- **Revers** (odredimo da li ćemo revers tiskati, možemo upisati i ime osobe koja će na reversu biti potpisana – npr. *Bibliotekar*, i pozdrav (npr. *Hvala za posjetu i doviđenja!*)

Postavke pohranjujemo klikom na dugme **U redu** ili ih otkazemo (dugme **Otkazi**).

Slika G.4 - 1: Postavke korisničkog interfejsa

Evidentiranje postupaka pozajmice

U aplikaciji možemo izvesti sljedeće postupke u pozajmici:

- pozajmica građe vraćanje građe
- produženje roka pozajmice
- ispis reversa

Upozorenje:

U aplikaciji se novi član ne može upisati, a podaci o članu se ne mogu izmjeniti. Aplikacija, naime, nije povezana sa programskom opremom COBISS2/Pozajmica i namjenjena je samo evidentiranju najčešćih postupaka u pozajmici koje potom posebnim postupkom prenosimo u programsku opremu COBISS2/Pozajmica.

Aplikaciju koristimo isključivo kada rad u »On-line« načinu nije izvodljiv u programskoj opremi COBISS2/Pozajmica.

Slika G.4 - 2: Osnovni prozor korisničkog interfejsa

Prije početka evidentiranja postupaka pozajmice kod mogućnosti **Stanica bibliobusa** sa padajućeg spiska treba izabrati stanicu bibliobusa. Potom, u rubrici **Član** upišemo (ručno ili čitačem šipkastog koda) upisni broj člana kod kojeg želimo evidentirati neku od mogućih transakcija s građom. U rubricu **IN/CN=** upišemo inventarski broj primjerka koji želimo evidentirati kod člana. S obzirom na to koji postupak želimo izvesti s građom, kliknemo na dugme: **Pozajmi, Vrati, Produži, Revers.**

Upozorenja:

U slučaju ručnog unosa identifikacionog broja člana i inventarskog broja primjerka moramo biti precizni, jer program ne kontrolira pravilnost unosa. Eventualne greške biće nađene tek u postupku prijenosa podataka u COBISS2/Pozajmicu. U slučaju grešaka naknadno traženje kod kojeg člana, odnosno kod koje građe je bio podatak pogrešno upisan biće teško.

Kada upisujemo inventarske brojeve pomoću čitača šipkastog koda, pre učitavanja šipkastog koda obavezno izaberemo koji postupak ćemo izvesti kod člana.

Savjet:

Ako evidentiranu transakciju želimo otkazati, brišemo je tako što desnim klikom miša označimo transakciju i zatim kliknemo dugme **Izbriši** koje se pojavljuje u ekranskom savjetu.

Savjet:

Ako želimo obrisati sadržaj kod "Član", "Stanica bibliobusa" i "IN/CN", kliknemo dugme **Očisti sve**.

Kada zaključimo s postupkom evidentiranja pozajmice kod jednog člana i počnemo ih evidentirati kod drugog, najprije u rubrici **Član**: upišemo identifikacioni broj sljedećeg člana i počnemo s evidentiranjem postupaka u pozajmici.

COBISS2/Pozajmica - off-line bibliobus [sikdom / 04 Potujoča knjižnica - test1]

Sistem Pomoć

Član: 0400688 Postaja bibliobusa: SELA

IN/CN	Akcija	Čas akcije
0320120995	11 - izposoja na dom	20.09.2013 12:40:27
0320120990	11 - izposoja na dom	20.09.2013 12:40:34
0320120904	17 - vraćilo gradiva	20.09.2013 12:40:44
0320120906	17 - vraćilo gradiva	20.09.2013 12:40:53

IN/CN= [] Izposodi Vmi Podaljšaj Zagolžnica Izhod

Slika G.4 - 3: Evidentirani postupci u pozajmici kod člana

Nakon pozajmice, vraćanja građe i produženja roka pozajmice za izabranog člana možemo ispisati i revers. To ćemo učiniti klikom na dugme **Revers**. Sljedeći podaci se ispisuju na reversu:

- naziv i odjeljenje biblioteke
- datum i vrijeme izdavanja reversa
- broj članske karte kod koje su evidentirani postupci s građom
-
- postupak koji je izveden s primjerkom građe (Zauzeta građa u slučaju pozajmice građe, Vraćena građa u slučaju vraćanja građe i Produženje roka pozajmice u slučaju produženja roka pozajmice) i inventarski broj/broj za pozajmicu s kojim je pojedinačni postupak izveden
- podaci o referentu za pozajmicu
- pozdrav

COBISS 16.07.2013 12:45:15

Biblioteka Sarajevo
04 Putujuća biblioteka

Broj članske karte člana 0400530

SPISAK GRAĐE

Zauzeta građa

0320070662
0320020418
0320010628
2320020044
0320111128

Vraćena građa

0319990415

Referent za pozajmicu: Zdenka Kamenšek

Hvala za posjetu i doviđenja!

Slika G.4 - 4: Revers

Upozorenje:

*Konkretni podaci o članu (npr. ime i prezime) i o građi (npr. autor, naslov...) ne ispisuju se na reversu, jer veza između aplikacije **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu** i programske opreme COBISS2/Pozajmica ne postoji.*

Kada zaključimo sa evidentiranjem postupaka na stanici, zatvorimo aplikaciju klikom na dugme **Zatvori**. Na sljedećoj stanici na kojoj ćemo postupke u pozajmici evidentirati preko aplikacije **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu** aplikaciju ponovo otvorimo, u rubrici **Stanica bibliobusa**: izaberemo odgovarajuću stanicu i nastavljamo sa evidentiranjem postupaka u pozajmici.

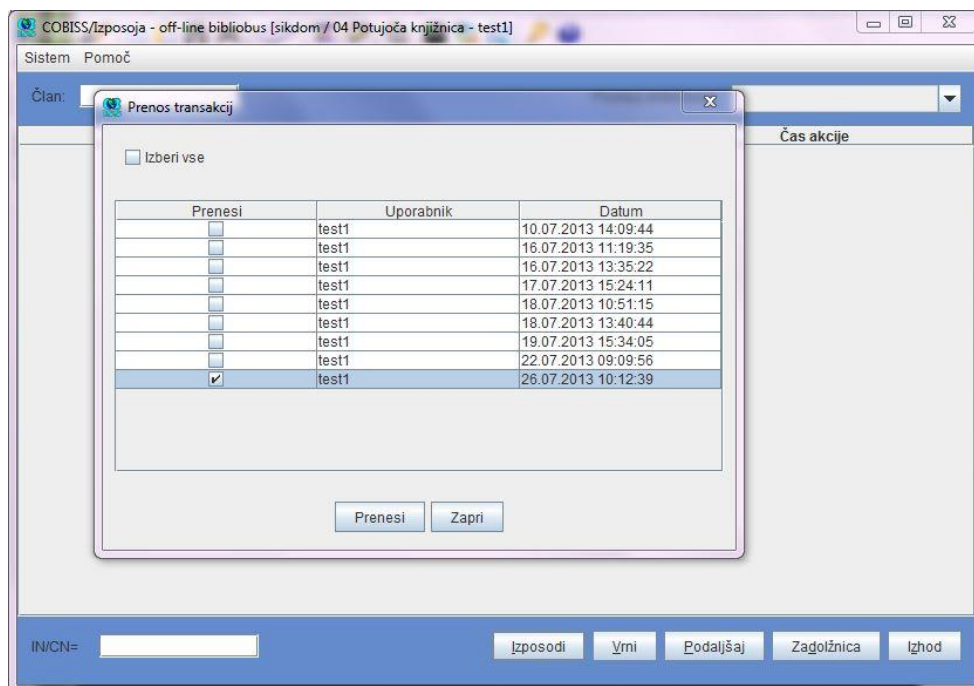
Prijenos evidentiranih transakcija u programsku opremu COBISS2/Pozajmica

Kada bibliobusom dođemo do stanice na kojoj je omogućeno on-line evidentiranje postupaka u pozajmici, sve transakcije koje smo evidentirali u aplikaciji **Offline COBISS/ Pozajmica u bibliobusu** prenećemo u programsku opremu COBISS2/Pozajmica.

Upozorenje:

*Prijenos transakcija, koje su bile izvedene u aplikaciji **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu** u programsku opremu COBISS2/Pozajmica **morate izvesti na prvoj sljedećoj stanici na kojoj je izvodljiv on-line način rada**. Treba uzeti u obzir da članovi na svakom sljedećem stajalištu mogu pozajmiti građu koju su članovi vratili na stajalištima na kojim on-line rad nije bio izvodljiv. Ako vraćanje primjeraka koje su članovi vratili na stajalištima na kojim on-line rad nije bio izvodljiv nije bilo prenijeto u programsku opremu COBISS2/Pozajmica, članovi neće moći pozajmiti ove primjerke.*

U retku s menijem kod mogućnosti **Sistem** izaberemo **Prenesi transakcije**. U prozoru koji se otvara izaberemo koje evidentirane transakcije želimo prenijeti.

Slika G.4 - 5: Prijenos podataka – izbor transakcija

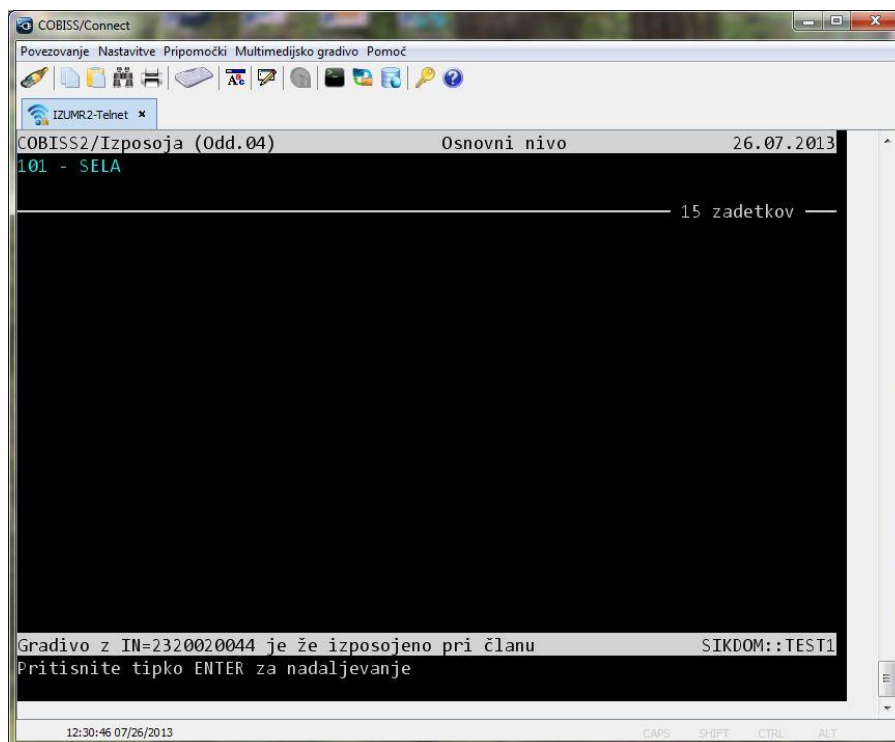
U prozoru **Prijenos transakcija** o evidentiranim transakcijama se ispišu:

- podaci o korisničkom imenu za koje su transakcije bile evidentirane
- vrijeme (datum i čas) evidentiranja prve transakcije sa pojedinačnim korisničkim imenom na taj dan

Klikom na kvadratić u stupcu **Prenesi** izaberemo koje transakcije želimo prenijeti. Ponovnim klikom izabranu mogućnost otkazujemo. Ako želimo prenijeti sve transakcije koje su prikazane u prozoru, kliknemo na polje za potvrđivanje kod mogućnosti **Izaberi sve**. Potom kliknemo na dugme **Prenesi**.

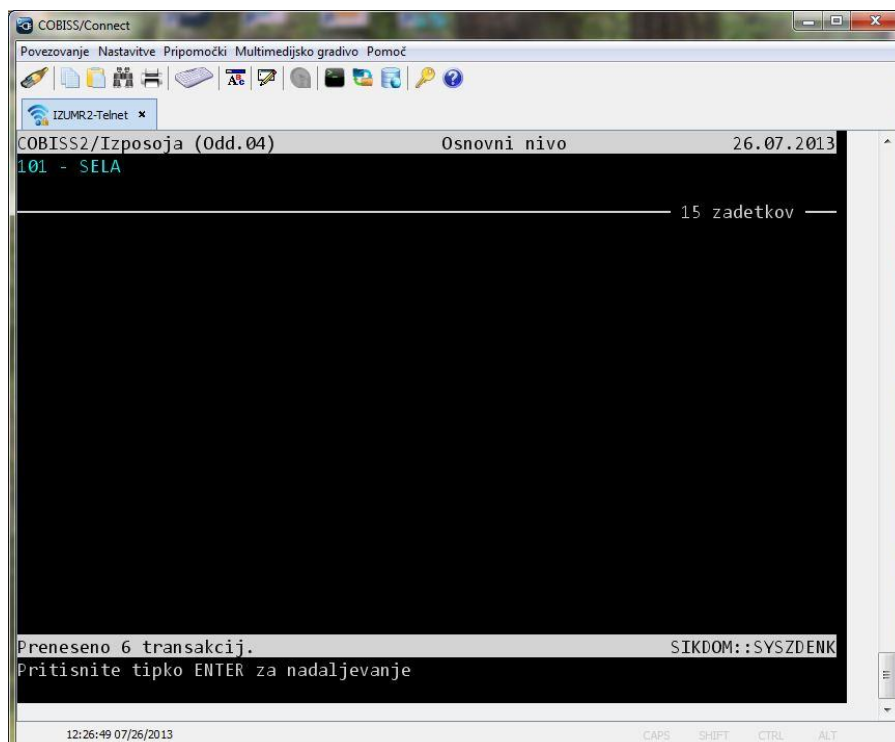
Potom u segmentu COBISS2/Pozajmica u komandni redak upišemo komandu **BUS_IMPORT** (skraćenica **BUS**), koja omogućuje evidentiranje svih prenijetih transakcija u programskoj opremi COBISS2/Pozajmica.

Ako prijenos transakcije nije uspješno izveden (npr. upisni broj člana kod kojeg smo evidentirali transakciju u aplikaciji **Offline COBISS/Pozajmica u bibliobusu** ne postoji, rok vraćanja za određeni primjerak se nije produžio itd.), odgovarajuća poruka ispiše se u retku sa porukom. Pročitamo poruku, a sadržaj poruke potvrdimo pritiskom na tipku **Enter** da bismo mogli nastaviti s radom.

Slika G.4 - 6: BUS_IMPORT – poruke prilikom prijena podataka

Nakon prijena i evidentiranja svih transakcija ispisuje se i poruka o tome koliko je transakcija prenjeto. Za nastavak s radom moramo pritisnuti tipku **Enter**.

Slika G.4 - 7: Komanda BUS_IMPORT – uspješan prijenos transakcija

Ako želimo pogledati detaljne podatke o prenijetim transakcijama, to ćemo učiniti komandom `?BUS_IMPORT` (skraćenica `?BUS`). Nakon upisa perioda za koji želimo pregledati prenijete transakcije, sljedeći podaci se ispisuju na ekranu:

- datum i vrijeme transakcije,
- akcija koja se izvela na osnovu prenijete transakcije,
- broj člana,
- inventarski broj,
- status prenijete transakcije.

Kada se kod statusa ispisuje OK, prenijeta transakcija se uspješno evidentirala. Ako kod statusa transakcije nije ništa zapisano, to znači da se nije uspješno evidentirala. Razlog za neuspješan prijenos transakcije zapisan je u stupcu Akcija.

Datum	Akcija	Številka člana	Inventarna št.	Status
26.07.2013 10:22	Izposojeno:	0400530	0320020418	OK
26.07.2013 10:22	Izposojeno:	0400530	0320010628	OK
26.07.2013 10:25	Izposojeno:	0400530	2320020044	OK
26.07.2013 10:25	Vrnjeno:	0400530	0319990415	OK
26.07.2013 10:26	Izposojeno:	0400530	0320111128	OK
26.07.2013 10:21	Izposojeno:	0400530	0320070662	
26.07.2013 10:22	Gradivo ni bilo izposojeno.	0400530	0320020418	
26.07.2013 10:22	Gradivo ni bilo izposojeno.	0400530	0320010628	
26.07.2013 10:22	Izposojeno:	0400530	0320010628	
26.07.2013 10:25	Gradivo ni bilo izposojeno.	0400530	2320020044	
26.07.2013 10:25	Izposojeno:	0400530	2320020044	
26.07.2013 10:25	Gradivo ni bilo izposojeno.	0400530	0319990415	
26.07.2013 10:25	Vrnjeno:	0400530	0319990415	
26.07.2013 10:25	Ni izposojeno			

Slika G.4 - 8: Komanda `?BUS_IMPORT` – pregled prenijetih transakcija